

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на

ЛАВИ СИГМАН

На тема:

**„ХАРАКТЕРИЗИРАНЕ И МОДЕЛИРАНЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИТЕ
РЕСУРСИ КАТО ФАКТОРИ ЗА УСПЕХ ПРИ ПОСТИГАНЕ НА ЛИЧНИТЕ
ЦЕЛИ“**

**за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в
докторска програма**

„Обща психология“

Научен ръководител:

Проф. Д-р Минко Хаджийски

Изготвил становището: доц. д-р Миглена Кръстева-Иванова

Актуалност на дисертационният труд:

Стремежът към благополучие и положително функциониране е една от основните движещи сили на човешкото общество, и проблемът с неговото придобиване и поддържане заема важно място в съвременните психологически изследвания. В психологията под благосъстоянието обичайно е да се разбира, от една страна, мярката за близост на психологическите механизми на функциониране на субекта до оптималното му ниво (психическо благополучие); от друга страна, субективна оценка на мярката за близост на актуалното състояние до желаното (субективно благополучие), при което емоционалните и рационални компоненти се обединяват.

Съвременните изследователи все повече се обръщат към ролята личността, нейната активност за постигане на благополучие. Свързано е с постепенен преход от образа на пасивна личност, напълно контролирана от вътрешни диспозиции и външна стимулация, за да се създаде образа на активен човек, който си поставя цели и се стреми да ги постигне. (Леонтиев, 2014). В съвременната психологическа наука личността не се разглежда като пасивна играчка, която влияе отколкото външни сили, а като активен субект, влияещ върху живота му и дейност (Асмолов, 2007; Леонтиев, 2014). Дейността на човек за постигане на собствените си цели и преодоляване на трудностите се разгръща във взаимодействие със света, в който те внасят своите принос, включително личностни черти, като устойчивост (S. Kobes; S. Maddy), диспозиционен оптимизъм (C. Carver and M. Шайер), оптимистичен атрибутивен стил (M. Селигман и др.), обща самоефективност (R. Schwarzer), самоконтрол (R. Baumeister) и други, често наричани колективно „лични ресурси“.

Актуалността на представения за обсъждане дисертационен труд може да бъде разгледана по отношение на изследването на взаимовръзката на личностните характеристики с психичното благополучие на субекта.

Дисертантът има амбицията да представи цялостен модел, който да хармонизира типологията на чертите, да предлага всеобхватна конструкция на характеристиките на личността и да потвърждава тяхното влияние върху психичното благополучие.

Проведеното проучване е осъществено в житейски условия на непрекъсната заплаха за човешкия живот в условията на пандемия.

Теоретична разработка е организирана във въведение, четири глави и заключение. Основният текст е 205 страници, съдържа един въпросник, една диаграма и 21 таблици. Дисертацията включва и списък от 561 литературни източника на английски език

Първата глава включва изследователска литература върху теории за личността и чертите и появата на нова таксономия на типология на характеристиките. Втора глава е посветена на детайлното разглеждане на квадриархичния модел, свързани с различни категория търсеци характеристики-на анализа, на откритостта, на целта, на гъвкавостта, на планирането, отношенията, съвестността, на нежността, на лидерството, на емоционалното управление, радостта, баланса, изцелението, приемането и др. В трета глава са изложени методологията, целта, задачите на изследването. Заключение, изводи и анализи заемат последната глава от представения труд..

Емпиричното психологично изследване си поставя за цел да се изследват аспектите на личностните характеристики и да се установи корелация със субективното благосъстояние, измерено чрез удовлетвореността от живота. Стъпвайки върху широката теоретична рамка, също така се търсят връзките между специфични 19

характеристики във всяка от четирите основни групи личностни характеристики. Изследването също така има за цел да изследва връзките между тези характеристики и категории и техния установен резултат-субективното благосъстояние като се измерва преживяването на удовлетвореност от живота. Друга цел да провери прогнозната валидност на тези характеристики за удовлетвореността от живота.

Представените инструменти на изследването са също адекватни на замисъла на изследването и на поставените изследователски задачи и издават единството със съдържателното описание на конструктите.

Подборът на целевата група и изборът на участници са коректни, броят на ИЛ е достатъчен, за да бъдат направени съответните изводи.

Инструментите са с добри психометрични характеристики.

-Въпросник въз основа на модела и на удовлетвореността от живота (Diener et al., 1985);

-Въпросник за удовлетвореност от живота, който служи като въпрос от петата скала;

-Въпросник за удовлетворение от живота (SWLS; Diener et al., 1985). (Galanakis et al., 2016; Kupens et al., 2008, Pavot et al., 1991). Въпросите се отнасят до различни аспекти на удовлетвореността от живота.

Изводи:

Направени са следните изводи от проведеното емпирично психологично изследване –

-Квадриархичният модел установява и потвърждава разграничаването и утвърждаването на различните типове характеристики и техните корелации и прогнозна валидност с удовлетвореността от живота:

характеристиките на търсене, характеристиките на отношенията, характеристиките на емоционалното управление и оперативните характеристики. Той демонстрира, че структурира твърда конструкция от психологически черти, която включва 19 характеристики. Този конструкт е стабилен и има прогностични характеристики по отношение психичното и социално благополучие на индивида. Също така е направен извод, че има основание да се посочи, че наборът от характеристики може да прогнозира и възможностите за емоционално управление.

- предложената методологична рамка и модел биха могли да послужат за създаването на новаторски подход за изследване на модели и теории в сферата на оценката на личностните черти. Те също така могат да се приложат практически и включени в други професионални инструменти, след като бъдат направени допълнителни проучвания, за да се утвърдят директно като надежден въпросник за характеристики, оценяващ се като предиктор на други аспекти като психично здраве, физическо здраве, работоспособност, удовлетвореност от работата и други аспекти.

Приноси:

Обобщени са осем приноса, които са-

1. Това изследване допринася за запълване на теоретичната липса по отношение на фундаменталната таксономия, залегнала в основата на личностните качества, черти, интелигентност, модели и теории на психологическите ресурси и силни страни.

2. Квадриархичният модел, който се формира въз основа на констатациите, произлезли от обширните академични и емпирични изследвания, представлява принос към теориите и моделите, свързани с черти, интелигентност и личностно поле и в областта на анализа, оценка,

превенция и намеса по отношение на личните характеристики на хората и връзката им с благополучието и удовлетвореността от живота.

3. Структуриран е нов метод за установяване на характеристики, свързани с удовлетвореността от живота. Въз основа на теоретичния и емпиричния обхват беше проведено формиране на практически модел и добре утвърден въпросник. Създаден е нов иновативен модел и практичен инструмент за измерване за оценка на характеристиките и удовлетвореността от живота. Показването на значителна теоретична и емпирична основа допринася за научните знания и инструменти.

4. Практическата приложимост и логическата последователност на квадриархичния модел и въпросника бяха проверени и одобрени и беше установена възможността за използването му в областта на психологическите тестове за оценка на черти и личностни фактори и дори като анализ на когнитивно-поведенческата психология, който помага на пациентите да откриват определени характеристики и групи от характеристики, които най-добре описват личността, по отношение на миналото, минали събития или футуристични цели, както и инструмент за оценка на служителите.

5. Въведен е нов, подобрен инструмент, който позволява да се подобри ефективността на измерването на психическото благополучие и удовлетвореността от живота, представяйки инструмент за предсказване за изследване на субективното благосъстояние.

6. Въведен е нов модел за планиране на дисфункционални характеристики с ниска или висока интензивност или групи от характеристики, предлагащ структуриран метод за откриване на доминиращи характеристики с прекалено висока или ниска интензивност

по дисфункционален поведенчески модел или емоционален, когнитивен начин

7. Предложен е иновативен подход и метод за личностна оценка на черти, които могат да повлияят на изследването на DSM измеренията на клиничните, психични и поведенчески разстройства по отношение на характеристиките и категориите, които са представени и утвърдени в модела и са свързани с нефункционални дезадаптивни аспекти на някои психични и поведенчески разстройства, като добавят към възможните етиологични аспекти изследването на разстройствата и по-доброто им разбиране и лечение.

8. В допълнение, квадриархичният модел и въпросник представя нова психологическа конструкция на полезни практически аспекти като организационен и управленски инструмент в областта на заетостта и на работното място. Може да се използва както цяло или частично при формиране, преразглеждане, промяна, добавяне или замяна на съществуващи аспекти в мерки като интервюта, наблюдения, индивидуални или групови симулации, психометрични тестове, тестове за оценка на интелигентността и личността, тестове за откриване на характерни свойства, филтриране на тестове за тестване на специфични управленски качества, оценка на работата на работното място, социално-емоционална оценка в организационна среда, емоционална, изпълнителна, аналитична, социална оценка на съответни групи и мениджъри чрез тест за класиране и други техники за планиране, методи, тестове, оценки и въпросници относно областите на управление и заетост.

В светлината на теорията за Таксономията на Марцано, основаваща нов модел за класификация на образователните цели, дисертационният труд и направените анализи, дават основание да го приемем като амбициозен опит да класифицира психични области от познанието с

идеята да систематизира обогатеното разбиране на метакогнитивната система и вътрешна психична човешка системи.

Авторефератът напълно отговаря на изискванията за научен текст. Посочени са необходимите публикации.

От всичко изложено до този момент, високо оценявам и смятам, че дисертационният труд на Лави Сигман има научно-изследователска тежест и допринася за практическото психологично знание и представлява напълно завършен конструкт. Предлагам на членовете на уважаемото жури да му бъде присъдена ОНС „доктор“ в професионално направление 3.2 „Психология“.

15.04..2022 г,

Варна

Изготвил становището:

доц. Д-р М. Кръстева-Иванова